

“ ”

Eoliko enpresak harroago datoz herri txikietara

Urumeako Mendiak Bizirik

Erramun Galparsoro eta Joxe Manuel Muñoz aranoarrak dira. 22 eta 30 urte daramatzate, hurrenez hurren, 440 metroko garaieratik itsasoari begira dagoen eta 114 biztanle dituen Nafarroako herri txiki hartan bizitzen. Inguruetan Repsolek eraiki nahi duen zentral eoliko handiari aurre egiteko sortu berri den Urumeako Mendiak Bizirik taldeko kide dira biak. Aranon gaia nola bizi duten azaldu digute, Kontzejupeko mahai baten bueltan jarrita.

 URKO APAOLAZA AVILA / ARGIA CC BY-SA

Aranoko lurretan zentral eoliko handi bat jartzeko asmotan dabiltzala jakin duzue udaran. Nola hartu duzue albistea?

Erramun Galparsoro: Duela bi hilabete inguru zinegotzi batek deitu zidan esanez FE Energy kontsultorako pertsona bat etorri zela –Repsolen izenean– opari mordoxka bat eskaintzen herriarentzat eta zentral eolikoa instalatzeko ideiarekin. Telefono dei bat egin zuten ordua eskatzeko. Lehengo izan dira beste proiektu batzuk, baina horrek erabat asaldatu gintuen.

Maiatzean, Endesa atzean duen beste proiektu baten berri ere izan genuen, kasu honetan Hernaniko mugetan, baina Aranotik bertatik ikusiko litzatekeena. Ze lotura dute?

Joxe Manuel Muñoz: Pentsatzen genuen Endesak Hernaniko partean jarri nahi dituen aerosorgailuen segida izango zela

Aranokoa. Baina azken bileran esan digute asmoa dutela bi proiektu aurkezteko: bata dena hartzen duena (Berastegi, Goizueta, Hernani eta Arano) eta bestea soilik Hernanikoa. Guk ez dakigu ze konezio dauden haien artean, enpresa handiak dira, baina badirudi lehian daudela.

Zaila ematen du sinestea beraien artean informazioa konpartitzen ez dutenik...

Galparsoro: Bai, nahiko modu isil eta zikinean jokatzeko dute. FE Energykoek oso jarrera desberdina izan dute Hernanin edo Arano bezalako herri txiki batean. Hona harroago etorri ziren: “Nahi duzue frontoi berri bat estalia? Kiroldegi bat?...”, gure borondatea erostera bezala. Eta gure eskaera izan da erakusteko non duten zentrala proiektaturik. Baina oraindik ez digute azaldu, ez dorreak, ez ihesbideak, ez ezer.

Muñoz: Konturatzen zara saltzeko oso

zaila den gauza bati buruz ari direla hizketan. Aurreikusten dute jendea ez diola graziarik egingo eta horregatik “bezeroa” edo biktima aztertzen dute lehenik. Orduan, oso modu suabea “konpentsazioak” deitzen dieten hori eskaintzen dizkizute. Agian lehendabiziko kontaktuan jasoko zuten gure kontrako jarrera, eta horregatik bigarren aldia beste jarrera batekin etorri dira, ez hain bortitz, estrategia aldatuta.

Galparsoro: Lehenengo bilera hartan udalak garbi esan zuen ezetz, ordaintzeko prezio altuegia zela.

Duela hogeit hamar urte bazegoen beste proiektu bat inguruan, Iberdrolarena. Zer du eremu honek eoliko enpresei interesatzen zaiena?

Galparsoro: Haizea, eta zona urbanotatik gertu dagoela. Hasten bazara pentsatzen gainak egokiak dira dorreak jar-

tzeko, nahiko lauak... Baina horraino igo egin behar da, eta sarbidea zaila dute.

Muñoz: Nik ere ez dut uste ezaugarri oso erakargarriak dituenik sarbideei dagokienez. Gertatzen dena da duela hainbat urte etorri zirenean plangintza eta teknologia ez zutela hain garatuta eta ez zegoela hainbeste diru publiko hone-tarako. Etorri ziren, egin zuten ikerketa eta gerorako utzi. Hau baino egokiagoak ziren toki asko zeuden. Baina konturatzeko bazara, orain Nafarroako hegoaldea errotaz beteta dago, Araban ere badute mamu bat baino gehiago, mendiak oso egokiak direlako hor, sarbide errazarekin. Orduan zergatik hemen? Ba hau jadanik tsunami bat delako. Burbuila bat da eta diru asko dago jokoan.

Mikel Alvarezen txostenean ingurumenari eta ondareari eragingo lizkioken kalteak azpimarratzen dira. Baina herriari nola eragingo dio sozialki?

Galparsoro: Ez dago neurtzerik, nire ustez herriaren desagerpena litzateke. Ez dira dorre txikiak eta txikizioa handia izango litzateke: eragiten duen zara-ta... Aranok dituen kokapena eta balioak baloratzen ditugu hemen bizi garenok, nahiz eta asko lanera behera joan behar izan. Horiek galtzeko arriskuan daude.

Muñoz: Zaila da ulertaraztea. Aerosorgailuek ekarriko dituzten kalteez hitz egitean, nire ustez baztertu behar dira gaurko ekonomiari loturiko kontzeptuak: hazkundera, etekinak... Nik ez dut zertan pentsatu behar zenbat energia sortuko duten edo zenbat diru emango duten zergen bidez. Zeren hara begiratzen badut

[mendietara], hori guztia bigarren mailara pasatzen da, ez dago justifikaziorik, ez dut horraino iritsi beharrik. Noski, oso gauza konplexuak dira horiek. Guk Rep-solen aurrean defendatu behar dugu gure iritzia, baina jendearen aurrean ere bai, eta hor dago zailtasuna.

Harremanik izan duzue ondoko herrietako jendearekin?

Galparsoro: Ari gara. Lehenagotik baguen taldetxo bat gai hauei buruz hitz egiteko eta auzolana bultzatzeko. Kontu honekin buru-belarri jarri gara. Adituekin izan gara eta ni Etxalarkoekin ere harremanetan banabil; denek gauza bera esan digute: "Hasi mugitzen, lau haizetara zabaldu eta sortu plataforma lehenbailehen". Goizuetan hasieran ez genuen mugimendu askorik sumatu baina orain badabilta batzuk kezkatuta eta hitzaldi bat antolatzeke eskatu ziguten; Mikel Alvarez lotu genuen. Hernanin berriz, Sagarreta taldekoak daude bioaniztasunari lotuta, eta energia burujabetzaren inguruan hitz egiteko hasi dira biltzen.

Hernaniko Udalaren aldetik zer dakizue?

Galparsoro: Oraindik ezer garbirik ez. Badakigu kontraesanak daudela eta badakigu EH Bildun badagoela mugimendu bat gai hauekin kritikoa dena. Gu ez gauden burujabetza energetikoaren aurka, baina hemen datoz erraldoi hauek uste dutenak euren negozioa egin dezaketela nahi duten tokian, legea alde dutelako eta Europako funtsak dituztelako. Kasu honetan, gainera, daukan dimentsioagatik Madrilen tramitatuko da.

“ ”

Zergatik nahi duten hemen eraiki? Hau jadanik tsunami bat delako. Burbuila bat da eta diru asko dago jokoan

Akaso horregatik geldoago joango da tramitazio hori?

Muñoz: Hori ez dakigu. Epe batzuk eman dizkigute eta esan digute gutxi gorabehera hurrengo urteko udaberrian publikatuko litzatekeela proiektua. Gero hasten da prozesu bat non hankak dardarka hasten zaizkizun, helegiteekin eta abar.

Galparsoro: Ez gara lehenengoak halako borroketan, eta eskerrak, baditugu eza-gunak eta laguntzak. Nafarroan Sustrai Erakuntza dago, aholkularitza juridikoa ematen duena. Baina eolikoak jarri nahi dituztenak ez daude geldi. Hemen ia bi urte daramatzate azterketak egiten, Texus Medioambiente enpresaren bidez, Asturiaskoak, beti kotxearekin gora eta behera.

Muñoz: Behin mendian paseatzen topo egin nuen haiekin eta hizketan aritu nintzen. Esan zidaten ingurumen inpaktu azterketa egiten ari direla eta horrek gu-txienez urtebeteko epea eskatzen duela, sasoi guztiak hartzeko. Gure susmoa da Taxusek ofizialki tramite hori bete behar

duela baina hasi baino lehenago badakitelatela emaitza zein izango den, enpresak berak kontratatzen baitu.

Arano hainbat natur guneren tartean dago eta ondare arkeologikoa ere paregabea da. Helegiteak jartzeko nondik joko duzue?

Galparsoro: Hau korridore bat da, guk hemen hegazti paseak etengabe ikusten ditugu, eta ez usoenak bakarrik.

Muñoz: Gauza bat da ze ondare daukagun eta bestea ze babes figura duen. Parke naturalek edo hegaztientzako babes bereziko eremuek duten modukorik ez daukagu guk. Enpresatik esan digute ez kezkatzeko. Adibidez, legeak esaten badu dorreak megalitoetatik 500 metrora jarri behar direla, beraiek 700 metrora jarriko dituztela. Ze jatorrak... baina jarriko dituzte! Nik horrekin irakurketa bat egingen dut: biak batera existitu daitezkeela pentsatzen dute, mairubaratza bat eta handik metro batzuetara aerosorgailua.

Galparsoro: Alde batetik helegite tekni-

koak daude, ministerioek eta abar jartzen dituztenak, eta gero bigarren fase batean guretzat baliozkoagoak direnak etorriko dira, Aranzadik eta abar egin ditzaketanak. Baina ikerketa horiek oso garestiak dira eta guk ez daukagu dirurik.

Azpiegitura handi zentralizatuez harago, alternatibak aztertu dituzue Aranon?

Galparsoro: Horretan ari ginen gutxi batzuk, hau etorri zen arte. Nik pentsatzen dut herri honek badituela aukerak. Oso sakabanatuta gaude eta oso desberdinak gara, baina irakurketa bateratuak egin behar ditugu, zeren gu biok agian sintonian gaude, baina beste batzuk soilik ikusten dute argiaren faktura jaitsiko zaiela.

Muñoz: Gai sakona da hori eta nire ustez abiapuntutik gaizki dago goiko estamentuetatik sortzen bada. Burujabetza ez da soilik argindarra sortzea, kontsumoa ere jaitsi behar dugu, eta normala denez askoren egunerokotasunean ez dago horretaz hausnartzeko unerik: lanetik etxera

berandu, gero familiako gauzak, Reala-ren partidua... Horretaz ere baliatzen dira enpresa hauek, beraiek badute nahikoa denbora komeni zaien bezala aurkezteko. Gainera kuriozosa da, arrazoia beti da aldaketa klimatikoa, ez erregai fosilen bukaera. Kutsadurarekin eta isuriekin amaituko dela... baina nork sinesten du hori?

Biodibertsitatearen galerak ere klima aldaketa dakarrela gero eta ozenago diote adituek.

Muñoz: Naturatik deskonektaturik egon behar duzu hori ez ikusteko, eta zoritxarrez gaur egun jende asko dago deskonektatuta bizi dena, baita herri txikietan ere. Naturan dena dago konektatuta, gu barne. Puzzle batean bezala, pieza bat kendu eta pikutara. Okerrrena da hau ez dela gurea, baina tokatzen zaigu zaintzea helduko direnentzako.

Galparsoro: Ez da gurea, ez aranoarena ez orain bizi garen euskaldunena ere... Ondorengo belaunaldiena eta iza-diarena da natura. ●

MARMOLES SOULE

www.marmolessoule.com

LAPIDAK | PANTEOIAK
HILERRIAK | ZAHARBERRITZEAK
GARBIKETAK | HARRI ZIZELKATZEA

Museoa

M. 688 605 182 | T. 948 453 444
ARIZKUN | marmolessoule@gmail.com

EUSKAL HERRIKO ZENTRAL EOLIKO HANDIENA URUMEAKO MENDIETAN

Arano eta Hernani inguruetan Repsol eta Endesa enpresek eraiki nahi dituzten makro-zentral eolikoek aurkako txosten kritiko mardula egin du Mikel Alvarez ekintzaile ekologista donostiarrak. Bere esanetan, "Euskal Herrian planteatzen den era horretako azpiegitura handiena" litzateke honakoa, eta herritar, talde zein elkartearen artean gaia aztertzeke eta "alerta emateko" helburuz eginga da txostena. Zertzelada batzuk laburtuko ditugu segidan.

ENDESA ETA REPSOL

Alde batetik, Enigma Green Power sozietatearen "Ikatz Gane" proiektuak Endesa dauka atzean -ARGIAk maiatzean azaleratu zuen moduan- eta 205 metroko bost aerosorgailu eraiki nahi ditu Elduainen eta Hernanin, Pagoaga auzotik gora Azketa mendiraino doan mendilerroaren eta Adarramendiko magalen artean. Denera 33 MW-ko potentzia edukiko lukete.

Bestetik, FE Energy kontsultoraren bidez, Repsol enpresak 99 MW-ko potentziako proiektua du esku artean, Arano, Hernani, Goizueta eta Berastegiko udalerrietan, Mandoegitik hasi eta Adarraraino doan mendilerro luzean zehar. 165 metroko garaierako 22 aerosorgailu edo 205 metroko 15 aerosorgailu aurreikusten ditu proiektu honek eta Madrilen ari dira tramitatzen, duen dimentsioagatik eta bi erkidegori eragiten dielako (EAERI eta Nafarroari).

Nolanahi ere, Alvarezek txostenean dio zaila dela proiektatu dituzten konplexu eolikoek eta horiek eraikitzeke sarbideen kokapen zehatza identifikatzea, informazio gutxi dagoelako.

72 HEGAZTI ESPEZIE, 60.000 HEGALDI

Aerosorgailuek sortuko lituzketen kalte ekologiko posibleei buruzko datu ugari dakartza txostenak. Besteak beste, inpaktu bisuala eta akustikoa, lur malkartsuetan halako azpiegiturak ezartzeak dakarren aztarna, eta horrek flora eta faunari nola eragingo liokeen. Aranzadik egindako ikerketen arabera mendi magal ospel horietan mehatxaturiko landare espezie endemikoak bizi dira, baita bisoi europarra eta muturluze piriniarra bezalako ugaztunak ere.

Hegaztiei dagokienez, 2007an beste zentral eoliko bat jarri nahi zuen Eólicas Euskadiren (Iberdrola eta EEE) proiekturako egindako azterlanean, Mandoegi inguruan 72 hegazti espezieetako ia 60.000 hegaldi zenbatu ziren. Miru gorria, gabiraia, sugezale europarra eta beste harrapari batzuen migrazioak atzeman dira, baita ehiza-espezieena eta paseiformeena ere (negu-txirta, euli-txori grisa, amilots urdina...). Gainera, sai arrearen etzaleku bat dago mendiaren hego-ekialdean.

ESTAZIO MEGALITIKO GARRANTZITSUA

Onddi, Adarra eta Mandoegi mendien artean Euskal Herriko historiaurreko monumentu multzo garrantzitsuenetako bat kontserbatzen da. Hain justu, Leitzarandik ekialderantz ugaritzen dira mairubaratzak edo cromlechak deituriko zirkulu itxurako megalitoak. Aranon eta Goizuetan soilik, halako 74 katalogatu dira.

Txostenak azpimarratzen du "paisaia kultural" bat biltzen duela Urumeak, zeinean garai bateko lur komunalek edo *zilegimendiek* garrantzia berezia izan duten: "Mendi libreak ziren hauek", azaldu zion Luis Mari Zaldua adituak *Gipuzkoako Hitza*-ri.

Azken batean, "txosten hau egin da inpaktu larrien berri emateko, baina baita megaproiektuetan oinarrituriko trantsizio energetiko korporatiboari buruz funtsezkoak diren hainbat gai kritiko azaltzeko ere", dio Alvarezk.

205 m

HORI DA AEROSORGAILU
BAKOITZAREN GARAIERA. **120
METRO** ALTU ETA **6 METROKO**
DIAMETROA DUEN DORRE
METALIKOAZ GAIN, **170 METROKO**
DIAMETROKO ERROTOREA DUTE,
83,5 METROKO LUZERAKO
PALEKIN. ZIMENTUEK **23 METROKO**
DIAMETROA DUTE ETA **4,20
METROKO** LODIERAKO HORMIGOI
ARMATUZKO ZAPATA ZIRKULAR
BATEN BIDEZ EGITEN DIRA.

